

Prawo prywatne międzynarodowe

Ćwiczenia 3.1

Dr Rafał Skibicki

Co dziś robimy?

- ◆ Czynności prawne
- ◆ Przedawnienie
- ◆ Zakres zastosowania rozporządzenia Rzym I i jego charakterystyka,
- ◆ Zakres statutu kontraktowego,
- ◆ Wybór prawa – charakter, dopuszczalność, ważność oraz budowa klauzuli wyboru prawa,
- ◆ Prawo właściwe w braku wyboru prawa,
- ◆ Konwencja Narodów Zjednoczonych o umowach międzynarodowej sprzedaży towarów, sporządzona w Wiedniu dnia 11 kwietnia 1980 r.

Czynności prawne

Dokonanie czynności prawnej

Zakres: jednostronne i dwustronne

Zakres: istnienie, dojście do skutku umowy, skutki niedopuszczalności umowy, zgoda osoby 3, ocena zgodności oświadczeń woli stron, rokowań, oferty i jej przyjęcia, termin zawarcia umowy i miejsce jej zawarcia,

Art. 24 ust. 1. PPM → *legis cause*

5

Milczące przyjęcie oferty?

Art. 24 ust. 2 – Reguła Korekcyjna.

Strona uważa, że nie złożyła OW → PP

MZP, jeżeli ocena skutków wg *lex cause*
bezzasadna

Przyczyna: różne regulacji skutki milczenia
osoby otrzymującej oświadczenie woli

Uwaga! Adresat musi się na nie powołać!

6

Zakres formy czynności prawnych

- ◆ Czy wystarczy ustne, pisemne czy potrzeba świadków bądź odpowiedniego organu, skutki niedochowania (*lex cause*), pactum de forma, zastępowalność formy

ALE NIE w zakresie wpisów do rejestrów!

**Ekwiwalentność notariatu: funkcjonalne podobieństwo zagranicznego aktu, pozycji notariuszy oraz procedury*

A photograph of a man with grey hair, wearing a white shirt and a dark vest, looking slightly confused or questioning. He is standing in what appears to be an office or a formal setting.

Oh. Did somebody say notary?

Forma czynności prawnych

Art. 25 ust. 1 PPM

Zasada:

Forma czynności prawnej podlega prawu właściwemu **dla tej czynności** (*lex cause*)

Uproszczenie nr 1:

Wystarczy jednak wykonanie w **miejscu dokonania czynności** (*locus regit formam actus*)

Uproszczenie nr 2:

Umowę zawierają osoby znajdujące się w różnych państwach, wystarczy wówczas zachowanie formy przewidzianej dla tej czynności przez **prawo jednego z tych państw**.

UWAGA! Cz. P. przez Przedstawiciela – uproszczenia badamy po jego stronie!

WYJĄTKI!!!

Uproszczeń NIE stosujemy:

- ◇ Rozporządzeń dot. nieruchomości
- ◇ Powstania, łączenia, podziału, przekształcania lub ustania osoby prawnej bądź JONOP.

Inne przepisy o formie Cz.P.:

Art. 40 PPM → umowa arbitrażu

Art. 49 PPM → zawarcie małżeństwa

Art. 66 PPM → cz.p. na wypadek śmierci

Art. 78 Pr. Wekslowego

Art 64 Pr. Czekowego

9

Przedawnienie

Art. 26 PPM → właściwe dla samego roszczenia

Alip via Getty Images

Zakres prawa właściwego dla przedawnienia:

Wszystkie zdarzenia prawne związane z przedawnieniem:

- ◇ Początek biegu
- ◇ Terminy
- ◇ Zawieszenie
- ◇ Przerwa
- ◇ Uwzględnienie upływu

◇ Uwaga na klauzulę porządku publicznego!

Inne instytucje związane z upływem czasu

- ◇ terminy zawite,
- ◇ **Zasiedzenie → statut rzeczowy**

Konwencja o Przedawnieniu

W międzynarodowej sprzedaży towarów sporządzona w
Nowym Jorku dnia 14 czerwca 1974 r.

Zakres Konwencji → Art. 1

Zakres zastosowania

Wzajemne roszczenia
kupującego i
sprzedającego
wynikające z umowy
międzynarodowej
sprzedaży towarów →
tylko ruchomości!

Wyłączenia:

- Towary zakupione na potrzeby użytku osobistego
- Na licytacji
- Egzekucji lub w inny podobny sposób
- Udziały, akcje, ubezpieczenia inwestycyjne, papiery wartościowe lub pieniądze,
- Statki okręty, statki powietrzne
- Energia elektryczna

Podstawy stosowania → art. 3

Podstawa mocna: siedziby handlowe obu stron w państwach stronach konwencji

Podstawa słaba: jedna strona ma siedzibę w państwie stronie konwencji i ją wskazały normy kolizyjne PPM

Strony:

[http://www.uncitral.org/uncitral/en/uncitral_ texts/sale_ goods/1974Convention_ status.html](http://www.uncitral.org/uncitral/en/uncitral_texts/sale_goods/1974Convention_status.html)

Wyraźne OPT OUT!!!

Regulacje konwencyjne

- ◇ Termin **4 letni**, od dnia w którym powstało roszczenie
- ◇ Przerwanie: podjęcie jakiegokolwiek czynności przed sądem (nie ma niewłaściwego uznania długu); przerywa wobec dł. Solidarnych jak powiadomi ich wierzyciel
- ◇ Strony mogą **przedłużyć do 10 lat**, dłużnik poprzez OW dla Wierzyciela
- ◇ Uznanie dłużnika → **nowy 4 letni termin**
- ◇ **Zarzut**

**ROZPORZĄDZENIE PARLAMENTU EUROPEJSKIEGO
I RADY (WE) Nr 593/2008 z dnia 17 czerwca 2008 r.
w sprawie prawa właściwego dla zobowiązań umownych
(Rzym I)**

17

Źle się dzieje w państwie duńskim.

Konwencję rzymską
stosujemy:

- ◆ W relacjach z Danią (motyw 46 Rzymu I), która nie przystąpiła do rozporządzenia Rzym I
- ◆ W przypadku stosunków prawnych powstałych przed datą wejścia w życie rozporządzenia

Art. 1 ust. 1 Rzym I

- ◆ Niniejsze rozporządzenie stosuje się do **zobowiązań umownych** w sprawach **cywilnych i handlowych** powiązanych z prawem różnych państw.

Niniejszego rozporządzenia **nie stosuje się** w szczególności do spraw skarbowych, celnych i administracyjnych.

Wyłączenia:

- ◆ stan cywilny oraz zdolność prawna i zdolność do czynności prawnych osób fizycznych, z zastrzeżeniem art. 13;
- ◆ zobowiązania wynikające ze stosunków rodzinnych oraz stosunków uznawanych zgodnie z prawem dla nich właściwym za mające podobne skutki, w tym zobowiązania alimentacyjne;
- ◆ zobowiązania wynikające z małżeńskich ustrojów majątkowych, z ustrojów majątkowych w stosunkach uznawanych zgodnie z prawem dla nich właściwym za mające podobne skutki do małżeństwa oraz z prawa spadkowego, włącznie z testamentami;
- ◆ zobowiązania wynikające z weksli, czeków, weksli własnych oraz innych zbywalnych papierów wartościowych w zakresie, w jakim zobowiązania z tych innych papierów wartościowych wynikają z ich zbywalności;
- ◆ zapisy na sąd polubowny i umowy o właściwość sądu;
- ◆ kwestie z zakresu prawa spółek i innych podmiotów posiadających osobowość prawną lub jej nieposiadających, takich jak utworzenie, w drodze rejestracji lub w inny sposób, zdolność prawna i zdolność do czynności prawnych, ustrój wewnętrzny lub rozwiązanie spółek i innych podmiotów posiadających osobowość prawną lub jej nieposiadających oraz osobista odpowiedzialność wspólników i organów za zobowiązania takiej spółki lub podmiotu;
- ◆ kwestie, czy przedstawiciel może wobec osób trzecich zaciągać zobowiązania w imieniu osoby przez siebie reprezentowanej lub czy organ spółki lub innego podmiotu posiadającego osobowość prawną lub jej nieposiadającego może wobec osób trzecich zaciągać zobowiązania w imieniu tej spółki lub podmiotu;
- ◆ tworzenie „trustów” oraz stosunki prawne pomiędzy założycielami, powiernikami i beneficjentami;
- ◆ zobowiązania wynikające z kontaktów handlowych mających miejsce przed zawarciem umowy;
- ◆ umowy ubezpieczenia wynikające z operacji przeprowadzanych przez organizacje niebędące zakładami, o których mowa w art. 2 dyrektywy 2002/83/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 5 listopada 2002 r. dotyczącej ubezpieczeń na życie

20

Art. 2 Rzym I

- ◇ Prawo wskazane przez niniejsze rozporządzenie stosuje się **bez względu** na to, czy jest ono prawem państwa członkowskiego.

Wybór prawa - art. 3 Rzym I

1. Umowa **podlega prawu wybranemu przez strony**. Wybór prawa jest dokonany wyraźnie lub w sposób jednoznaczny wynika z postanowień umowy lub okoliczności sprawy. Strony mogą dokonać wyboru prawa właściwego dla całej umowy lub tylko dla jej części.

Principles, Definitions and
Model Rules of
European Private Law

Draft Common Frame of Reference
(DCFR)

Outline Edition

Wybór prawa

Prosty

Częściowy

Pierwotny

Wtórny

Wyraźny

Dorozumiany

Złożony

Przykładowe klauzule wyboru prawa

◆ Nr 1. „Prawem właściwym dla niniejszej umowy jest prawo polskie”.

◆ Nr 2. „Prawem właściwym dla kar umownych zastrzeżonych w niniejszej umowie jest prawo niemieckie”.

◆ Nr 3. „Zobowiązanie wynikające z niniejszej umowy podlega prawu polskiemu za wyjątkiem sposobów wygaśnięcia zobowiązania oraz przedawnienia, które podlegają wyłącznie prawu niemieckiemu”.

Wybór prawa - art. 3 Rzym I

2. Strony mogą w każdym czasie umówić się, że umowa podlega prawu innemu niż to, które dla tej umowy było uprzednio właściwe na podstawie wcześniejszego wyboru dokonanego zgodnie z niniejszym artykułem lub na podstawie innych przepisów niniejszego rozporządzenia. Zmiana prawa właściwego dokonana przez strony po zawarciu umowy nie narusza ważności umowy ze względu na formę w rozumieniu art. 11 ani praw osób trzecich. → **Wybór następczy; PPM**

3. W przypadku gdy wszystkie inne elementy stanu faktycznego w chwili dokonywania wyboru prawa właściwego są zlokalizowane w państwie innym niż państwo, którego prawo zostało wybrane, dokonany przez strony wybór nie narusza stosowania tych przepisów prawa tego innego państwa, których nie można wyłączyć w drodze umowy.

4. W przypadku gdy wszystkie inne elementy stanu faktycznego w chwili dokonywania wyboru prawa właściwego są zlokalizowane w jednym lub więcej państwach członkowskich, dokonany przez strony wybór prawa właściwego innego niż prawo państwa członkowskiego nie narusza stosowania przepisów prawa wspólnotowego, w odpowiednich przypadkach w kształcie, w jakim zostały one wdrożone w państwie członkowskim sądu, których nie można wyłączyć w drodze umowy.

Prawo właściwe w razie braku wyboru prawa

Art. 4 Rzym I ust. 1

Katalog:

- ◆ Sprzedaż towarów → PP w którym **sprzedawca** ma **miejsce zwykłego pobytu**;
- ◆ świadczenie usług → PP w którym **usługodawca** ma miejsce zwykłego pobytu;
- ◆ **umowa**, której przedmiotem jest prawo rzeczowe na nieruchomości lub prawo do korzystania z nieruchomości → **lex rei sitae**
- ◆ **Timeshare** a na okres nie dłuższy niż sześć kolejnych miesięcy → PP w którym **oddający nieruchomość** do korzystania ma miejsce zwykłego pobytu, pod warunkiem że biorący do korzystania jest osobą fizyczną i ma miejsce zwykłego pobytu w tym samym państwie;
- ◆ **franczyza** podlega prawu państwa → PP MZP franczyzobiorcy;
- ◆ dystrybucja → PP MZP Dystrybutora
- ◆ sprzedaż towarów w drodze licytacji → PP w którym **odbywa się licytacja**, jeżeli miejsce to można ustalić;
- ◆ umowa zawarta w ramach wielostronnego systemu, który kojarzy lub ułatwia kojarzenie wielu transakcji kupna i sprzedaży instrumentów finansowych w rozumieniu definicji z art. 4 ust. 1 pkt 17 dyrektywy 2004/39/WE, zgodnie z regułami innymi niż uznaniowe, i **który podlega jednemu prawu, podlega temu właśnie prawu.** → instrumenty finansowe

Prawo właściwe w razie braku wyboru prawa – art. 4 Rzym I

2. Umowa, która nie jest objęta ust. 1 lub której składniki byłyby objęte zakresem więcej niż jednego z przypadków określonych w ust. 1 lit. a) h), podlega prawu państwa, w którym **strona zobowiązana do spełnienia świadczenia charakterystycznego dla umowy ma miejsce zwykłego pobytu.**

3. Jeżeli ze wszystkich okoliczności sprawy wyraźnie wynika, że umowa pozostaje w **znacznie ściślejszym związku z państwem innym niż państwo wskazane w ust. 1 lub 2, stosuje się prawo tego innego państwa.**

4. Jeżeli **nie można ustalić** prawa właściwego zgodnie z ust. 1 lub 2, umowa podlega **prawu państwa, z którym wykazuje najściślejszy związek.**

Umowa Przewozu (art. 5)

◆ Przewóz Rzeczy

1. Wybór prawa
2. PP MZP Przewoźnika jeżeli w tym samym państwie
 - a) miejsce przejęcia towaru do przewozu lub
 - b) dostawy lub
 - c) MZP nadawcy
3. PP miejsca dostawy

◆ Przewóz Osób

1. Wybór ograniczony:
 - A) MZP Podróżnika
 - B) MZP Przewoźnika
 - C) siedziba gł. Org zarz Przewoźnika
 - D) miejsce wyjazdu
 - E) miejsce przeznaczenia
2. MZP Podróżnego jeżeli w tym samym P miejsce wyjazdu lub przeznaczenia
3. MZP Przewoźnika

Umowy konsumenckie (art. 6)

1. Bez uszczerbku dla art. 5 i 7 umowa zawarta przez osobę fizyczną w celu, który można uznać za niezwiązany z jej działalnością gospodarczą lub zawodową („konsument”), z inną osobą wykonującą działalność gospodarczą lub zawodową („przedsiębiorca”) podlega prawu państwa, w którym konsument ma miejsce zwykłego pobytu, pod warunkiem że przedsiębiorca:
 - a) wykonuje swoją działalność gospodarczą lub zawodową w państwie, w którym konsument ma miejsce zwykłego pobytu; lub
 - b) w jakikolwiek sposób kieruje taką działalność do tego państwa lub do kilku państw z tym państwem włącznie;a umowa wchodzi w zakres tej działalności.
2. Niezależnie od ust. 1, dla umowy, która spełnia warunki wymienione w ust. 1, strony mogą dokonać wyboru prawa właściwego zgodnie z art. 3. **Wybór taki nie może jednak prowadzić do pozbawienia konsumenta ochrony przyznanej mu na podstawie przepisów, których nie można wyłączyć w drodze umowy, na mocy prawa, jakie zgodnie z ust. 1 byłoby właściwe w braku wyboru.**
3. Jeżeli nie są spełnione warunki określone w ust. 1 lit. a) i b), prawo właściwe dla umowy między konsumentem a przedsiębiorcą ustala się zgodnie z art. 3 i 4.

Umowy konsumenckie

Ustępów 1 i 2 nie stosuje się do:

- a) umów o świadczenie usług, jeżeli usługi mają być świadczone na rzecz konsumenta wyłącznie w państwie innym niż to, w którym konsument ma miejsce zwykłego pobytu;
- b) umów przewozu innych niż umowy dotyczące imprez turystycznych;
- c) umów, których przedmiotem jest prawo rzeczowe na nieruchomości lub prawo do korzystania z nieruchomości, innych niż umowy, których przedmiotem jest prawo do korzystania z nieruchomości w oznaczonym czasie;
- d) praw i obowiązków stanowiących instrument finansowy oraz do praw i obowiązków stanowiących warunki rządzące emisją oraz ofertą publiczną, publiczną ofertą przejęcia zbywalnych papierów wartościowych, jak również subskrypcją i umorzeniem jednostek uczestnictwa w przedsiębiorstwach zbiorowego inwestowania, o ile działania takie nie stanowią świadczenia usług finansowych;
- e) umów zawartych w ramach systemu objętego zakresem zastosowania art. 4 ust. 1 lit. h).

Art. 10 Rzym I

1. Istnienie i ważność umowy lub jednego z jej postanowień **ocenia się według prawa, które zgodnie z niniejszym rozporządzeniem byłoby dla niej właściwe, gdyby umowa lub jej postanowienie były ważne.**
2. Jeżeli jednak z okoliczności wynika, że nie byłoby uzasadnione dokonywanie oceny skutków zachowania się jednej ze stron według prawa określonego zgodnie z ust. 1, strona ta może – w celu ustalenia, że nie wyraziła zgody na zawarcie umowy – **powołać się na prawo państwa miejsca swojego zwykłego pobytu.**

Art. 11 Rzym I

1. Umowa zawarta między osobami, które – lub których przedstawiciele – znajdują się w **tym samym państwie w chwili jej zawarcia, jest ważna ze względu na formę, jeżeli spełnia wymagania dotyczące formy określone przez prawo właściwe dla umowy zgodnie z niniejszym rozporządzeniem lub prawo państwa, w którym umowa została zawarta.**
2. Umowa zawarta między osobami, które – lub których przedstawiciele – znajdują się w **różnych państwach w chwili jej zawarcia, jest ważna ze względu na formę, jeżeli spełnia wymagania co do formy określone przez prawo właściwe dla umowy zgodnie z niniejszym rozporządzeniem lub prawo państwa, w którym w chwili zawarcia umowy znajduje się którakolwiek ze stron lub jej przedstawiciel, lub prawo państwa, w którym którakolwiek ze stron miała w tym czasie miejsce zwykłego pobytu.**
3. **Jednostronna czynność prawna, która odnosi się do umowy już zawartej lub umowy, która ma być zawarta, jest ważna ze względu na formę, jeżeli spełnione są wymagania co do formy określone przez prawo, które zgodnie z niniejszym rozporządzeniem jest lub byłoby właściwe dla umowy, lub przez prawo państwa, w którym ta czynność prawna została dokonana, lub prawo państwa, w którym osoba, która dokonała czynności, miała w tym czasie miejsce zwykłego pobytu.**
4. **Ustępów 1, 2 i 3 niniejszego artykułu nie stosuje się do umów, które są objęte zakresem art. 6. Do formy tych umów stosuje się prawo państwa, w którym konsument ma miejsce zwykłego pobytu.**
5. Niezależnie od ust. 1–4, umowy, których przedmiotem jest prawo rzeczowe na nieruchomościach lub prawo do korzystania z nieruchomości, podlegają wymaganiom dotyczącym formy przewidzianym przez prawo państwa, w którym nieruchomość jest położona, jeżeli zgodnie z tym prawem:
 - a) wymagania te stosuje się bez względu na miejsce zawarcia umowy i prawo dla tej umowy właściwe; oraz
 - b) wymagań tych nie można wyłączyć w drodze umowy.

Art. 13 Rzym I

- ◆ W przypadku umowy zawartej między osobami, które znajdują się w tym samym państwie, osoba fizyczna, która miałaby zdolność prawną i zdolność do czynności prawnych na podstawie prawa tego państwa, może powołać się na brak zdolności prawnej lub zdolności do czynności prawnych wynikający z prawa innego państwa jedynie wówczas, gdy w chwili zawarcia umowy druga strona umowy wiedziała o tym braku lub nie wiedziała o nim z powodu niedbalstwa

Art. 12 Rzym I Statut kontraktowy

Wykładnia umowy

Wykonywanie
wynikających
z niej
zobowiązań

w granicach
uprawnień przyznanych
sądowi przez prawo
procesowe, skutki
całkowitego lub
częściowego
niewykonania tych
zobowiązań,
łącznie z określeniem
wysokości szkody,
w zakresie, w jakim
rozstrzygają o tym
przepisy prawa;

sposoby
wygaśnięcia
zobowiązań
oraz
przedawnienie
i utrata praw
wynikająca
z upływu
terminów;

skutki
nieważności
umowy

W odniesieniu do sposobu wykonania oraz środków, które może podjąć wierzyciel w przypadku nienależytego wykonania, bierze się pod uwagę **prawo państwa, w którym następuje wykonanie.**

Dowody Art. 18 Rzym I

1. Prawo właściwe dla zobowiązania umownego zgodnie z niniejszym rozporządzeniem **stosuje** się w zakresie, w jakim zawiera ono odnoszące się do **zobowiązań umownych domniemania prawne lub określa ciężar dowodu**.
2. Dowód umowy lub czynności prawnej może być przeprowadzony wszelkimi środkami dopuszczalnymi zgodnie z prawem sądu lub zgodnie z jednym z praw, o których mowa w art. 11, **według którego umowa lub czynność prawna jest ważna co do formy**, pod warunkiem że dowód można przeprowadzić w ten sposób przed sądem orzekającym.

Artykuł 20

Za prawo danego państwa, wskazane jako właściwe na podstawie niniejszego rozporządzenia, uważa się normy prawne obowiązujące w tym państwie, z wyłączeniem norm prawa prywatnego międzynarodowego, chyba że niniejsze rozporządzenie stanowi inaczej.

Artykuł 21

Stosowanie przepisów prawa, wskazanego jako właściwe przez niniejsze rozporządzenie, może zostać wyłączone jedynie wówczas, gdy takie stosowanie jest w sposób oczywisty niezgodne z porządkiem publicznym państwa siedziby sądu.

Artykuł 22

1. W przypadku gdy państwo składa się z kilku jednostek terytorialnych, z których każda posiada własne normy prawne dotyczące zobowiązań umownych, dla ustalenia prawa właściwego zgodnie z niniejszym rozporządzeniem każdą jednostkę terytorialną uważa się za państwo.
2. Państwo członkowskie, w którym różne jednostki terytorialne mają własne normy prawne dotyczące zobowiązań umownych, nie ma obowiązku stosowania niniejszego rozporządzenia w przypadku kolizji norm wyłącznie takich jednostek terytorialnych.

Normy PPM o zobowiązaniach umownych

- ▶ **Art. 31 [Zobowiązania z papieru wartościowego]** Zobowiązanie wynikające z papieru wartościowego innego niż weksel i czek podlega prawu państwa, w którym papier wartościowy **został wystawiony lub wyemitowany**.
- ▶ **Art. 32 [Zobowiązania z jednostronnej czynności prawnej]**
 - ▶ 1. Zobowiązanie z jednostronnej czynności prawnej podlega prawu **wybranemu** przez osobę dokonującą tej czynności. Od chwili gdy obie strony takiego zobowiązania są zindywidualizowane, wybór prawa, jego zmiana lub uchylenie wymagają porozumienia obu stron tego stosunku.
 - ▶ 2. W razie braku wyboru prawa zobowiązanie z jednostronnej czynności prawnej **podlega prawu państwa, w którym osoba dokonująca czynności prawnej ma miejsce zwykłego pobytu albo siedzibę**. Jeżeli z okoliczności wynika, że zobowiązanie pozostaje w **ściślejszym związku** z prawem innego państwa, stosuje się prawo tego państwa.

**Konwencja Narodów Zjednoczonych o umowach
międzynarodowej sprzedaży towarów, sporządzona w Wiedniu
dnia 11 kwietnia 1980 r.**

CISG

Podstawowe informacje

- ◇ 2 podstawy stosowania (mocna i słaba),
- ◇ Wyłączone w umowie (**opt out**)
- ◇ Nie zastępuje jej klauzula wyboru prawa!
- ◇ do umów sprzedaży towarów, przy czym wprost wyłączone spod zakresu jej zastosowania jest zbycie m.in. statków wodnych i powietrznych, energii elektrycznej, papierów wartościowych czy udziałów i akcji w spółkach. Może mieć zastosowanie do kontraktów mieszanych.

Różnice z prawem polskim

- ◇ Trudniej uniknąć odpowiedzialności (impediment beyond control)
- ◇ Obowiązek minimalizacji poniesionej szkody
- ◇ Odstąpienie w wypadku istotnego naruszenia umowy

DZIĘKUJĘ ZA UWAGĘ!

